

Bewustzijn, dementie en spiritualiteit

Colofon

ISBN: 978 90 8954 943 3

1e druk 2010

2e herziene druk 2017

© Hans Siepel

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Bewustzijn, dementie en spiritualiteit

Hans Siepel

Voor mijn broer Bert

De menselijke geest was de enige technologie die de ouden tot hun beschikking hadden. Dus de eerste filosofen deden niets anders dan die geest bestuderen. Precies! De oude teksten gaan telkens weer over de macht van de menselijke geest. De Veda's beschrijven de stromende geestesenergie. De *Pistis Sophia* spreekt van een universeel bewustzijn. De *Zohar* verkent de aard van de geest. (...) Wanneer je de cryptische parabelen in de Bijbel begint te begrijpen, besef je dat die eigenlijk een studie is van de menselijke geest.

Uit: 'Het verloren symbool' van Dan Brown, pag. 498

Voorwoord

In 2010 verscheen de eerste druk van *Bewustzijn, dementie en spiritualiteit*. Samen met mijn andere boek, *Stemmen van de ziel, vergeten waarheid van dementie*, vormt dit boek een tweeluik met een fundamenteel andere kijk op dementie. Beide boeken zijn een bron van inspiratie voor velen die met dementie te maken hebben, getuige de vele reacties die ik ontvang.

Minder groot is het enthousiasme binnen de reguliere wetenschappelijk gefundeerde gezondheidszorg voor mensen met dementie. Met een verbeterheid en dogmatisme die sterk doet denken aan religieus fundamentalisme, worden beide boeken in de reguliere zorg voor mensen met dementie vooral genegeerd. Maar niet alleen binnen de reguliere gezondheidszorg. Ook de zogenaamd objectieve media blazen in dezen een stevig partijtje mee. Als het over dementie gaat, wordt in de reguliere media, als schoothondjes van de medische wetenschap, het afschrikwekkende medische verhaal verteld van de totale aftakeling van het bewustzijn van de mens met dementie. Woorden als ‘ziel’ en ‘zielsbewustzijn’ zijn taboe en worden nooit aan de gesprekstafels van praatprogramma’s of in populair-medische programma’s over dementie gehoord, laat staan besproken.

De reden laat zich raden. De in beide boeken gepresenteerde andere visie op dementie stoelt op een andere kijk op het menselijk bewustzijn en verdraagt zich niet met de wetenschappelijke aanname over het wezen van ons bewustzijn. In het westers wetenschappelijk denken zijn de menselijke ziel

en het zielsbewustzijn een taboe. Een niet-bestaande werkelijkheid. Met als pijnlijke opbrengst dat in de reguliere behandeling en begeleiding groot tekort wordt gedaan aan de zielsbehoeften van mensen met dementie.

In dit boek, dat over ons menselijk bewustzijn gaat, wordt overtuigend aangetoond hoe beperkt de westerse wetenschappelijke kijk op ons bewustzijn is en hoe broos het fundament, met grote gevolgen voor mensen met dementie. Het is de hoogste tijd dat binnen de zorg voor mensen met dementie een fundamenteel debat opgestart wordt, met als kernvraag wat ons mens maakt. De vraag naar het wezen van het menselijke bewustzijn dient centraal te komen staan. Dit is in het grootste belang van mensen met dementie. Ik hoop dat deze tweede druk, samen met *Stemmen van de ziel, vergeten waarheid van dementie*, een bijdrage kan leveren aan dat debat.

Hans Siepel

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	13
1. Materialistisch bewustzijn en dementie	21
Neurowetenschap	25
God en neurowetenschap	30
Onstoffelijk bewustzijn	34
2. Religie en bewustzijn	40
Zielsbewustzijn	45
Egobewustzijn en transformatie	50
Zielsbestemming	53
Christelijke gnostiek	60
3. Mythologie en bewustzijn	64
Mythologische helden	67
Overwinning op ego	71
Mystiek huwelijk	75
4. Sprookjes en bewustzijn	79
Narcisme	83
Egyptische mythe	88
5. Kwantumfysica en bewustzijn	95
Materie als bewustzijn	100
Oude wijsheid en kwantumfysica	107
Bijna-doodervaring	116

6. Moderne spiritualiteit en bewustzijn	125
Bewustzijnsevolutie	131
Oude wijsheid en moderne spiritualiteit	137
7. Christendom en bewustzijn	147
Christendom en stoffelijk bewustzijn	152
Jezus en bewustzijn	158
Oude Testament	162
8. Niet-materialistisch bewustzijn en dementie	169
Moderne mythologische helden	174
Toegang tot andere dimensies	180
Spiritueel proces	186
Zielscommunicatie	192
Spirituele begeleiding	198
Literatuurlijst	209
Eveneens van Hans Siepel	213

Inleiding

Het boek van Dan Brown, *Het verloren symbool*, moet voor de rechtgeaarde materialistische wetenschapper een gruwel zijn. Met miljoenen exemplaren ging dit boek wereldwijd over de toonbank. Met een niet mis te verstane aanval op alle, tot voor kort, onaantastbaar geachte materialistische wetenschapsopvattingen. Brown introduceert in zijn boek warme pleitbezorgers van oude wijsheden, die overtuigd zijn van het feit dat het westers materialistisch wetenschappelijk weten op tal van punten fundamenteel tekortschiet. Maar de aanval richt zich niet alleen op de wetenschap. Ook de leerstellingen van het christendom ontkomen niet aan fundamentele kritiek. De hoofdrolspelers in Browns boek verwijten de kerk de diepere wijsheden die in religieuze teksten verborgen zijn, te miskennen door de Bijbelse verhalen een historisch waar gebeurde stempel te geven. Zowel de materialistische wetenschap als de grondleggers van het christendom hebben daarmee de toegang versperd tot de essentie die zich schuilhoudt in de diepere lagen van oude wijsheden en verhalen.

Is dit gegeven betreurenswaardig? Niet als deze oude wijsheden voor ons dagelijks leven en onze kijk op de wereld en ons zelfbeeld niet van toepassing zouden zijn. Maar de tragedie is nu juist, dat dit wel het geval is. Zonder uitzondering gaan alle oude wijsheden over ons. De oude filosofische wijsheidsteksten zijn namelijk zonder uitzondering beschouwingen over ons. Het zijn verhandelingen over de (onze) menselijke geest. Over ons bewustzijn. Aan het slot van *Het verloren symbool* maakt een van de hoofdrolspelers in het boek, Peter

Solomon, dat aan de scepticus Robert Langdon glashelder: *De menselijke geest was de enige technologie die de ouden tot hun beschikking hadden. Dus de eerste filosofen deden niets anders dan die geest bestuderen. Precies! De oude teksten gaan telkens weer over de macht van de menselijke geest. De Veda's beschrijven de stromende geestesenergie. De Pistis Sophia spreekt van een universeel bewustzijn. De Zohar verkent de aard van de geest. (...) Wanneer je de cryptische parabelen in de Bijbel begint te begrijpen, besef je dat die eigenlijk een studie is van de menselijke geest.*

De tragiek is dat deze essentie van de oude wijsheden als gevolg van het (fundamentalistische) christendom en de dominantie van het westers wetenschappelijk materialisme, voor lange tijd ontoegankelijk geweest is. Tot voor kort. Het nieuwste boek van Brown staat symbool voor een veel bredere, spirituele beweging die zich de laatste decennia steeds krachtiger manifesteert. Deze beweging grijpt terug op de wijsheden die voor het wetenschappelijk materialisme en het ontstaan van het christendom, gemeengoed waren. Ze vertelt ons dat we leven in de tijd van de nieuwe renaissance. In een van de vele boeken van de internationale spirituele bestsellerschrijver Paulo Coelho, *De Zahir*, laat Coelho een van de hoofdrolspelers in dit boek, Michail, deze nieuwe renaissance als volgt omschrijven: *Het is het momentum dat lijkt op wat zich voordeed in het Italië van de vijftiende en zestiende eeuw, wanneer genieën als Erasmus, Da Vinci, Michelangelo hun blikken niet langer richten op de beperkingen die het heden oplegt, op de onderdrukking die uitgaat van de conventies van de tijd waarin ze leven, maar teruggaan naar het verleden. Net als in die tijd gebeurde, keren wij nu terug naar magisch taalgebruik, naar de alchemie, naar de idee van godmoeder, naar de vrijheid om datgene te doen wat we voor waar houden, en niet dat wat kerken en regeringen eisen. Net als in het Florence van 1500 ontdek-*

ken wij in onze tijd dat het verleden de antwoorden voor de toekomst bevat. Coelho zelf en vele andere auteurs veroveren de huidige lezersmarkt met tal van boeken, die in het verlengde van het genre van Brown, teruggrijpen op ‘oude geheimen’ en oude wijsheden.

De nieuwe renaissance is ook zichtbaar in de groei van de nieuwe spiritualiteit, die zich buiten de muren van veel institutionele religies ontwikkelt. Deze nieuwe spiritualiteit is niet, zoals de representanten van het materialistisch paradigma ons willen doen geloven, een variatie op een persoonlijke godsrelatie. Zij wijkt daar fundamenteel van af. Het gaat in de nieuwe spiritualiteit om een ander soort van weten en wijsheid. Wijsheden over wie wij zijn. Een ander weten over het wezen van ons menselijk bewustzijn. Ze staat symbool voor deze nieuwe renaissance. Want net als in de renaissanceperiode van na de middeleeuwen is ook nu sprake van een wedergeboorte van de klassieke oudheid met haar wijsheidsteksten. Zo bezien is het boek van Brown een ‘verborgen’ symbool van toegenomen macht en invloed van deze nieuwe renaissance.

Het boek dat voor u ligt, is geschreven als een vervolg op mijn boek *Stemmen van de ziel; vergeten waarheid van demantie*, dat in november 2007 verscheen. In *Stemmen van de ziel* beschrijf ik de laatste vijf maanden van het dementieproces van mijn moeder. Geïnspireerd door de oude teksten over ons bewustzijn, ontvouwde zich in haar dementieproces een geheel andere werkelijkheid dan die van de materialistische medisch-wetenschappelijke kijk op demantie. Deze laatste gaat ervan uit dat ons bewustzijn een materialistische oorsprong heeft en in en door onze hersenen geproduceerd

wordt. Houden onze hersenen op normaal te functioneren, zoals bij dementie het geval is, dan, zo is de logische gevolgtrekking, houdt het bewustzijn geleidelijk op goed te functioneren en verdwijnt steeds meer. In deze gedachtegang is dementie vooral een geestelijk aftakelingsproces, waar uiteindelijk niets van de mens overblijft.

Maar wat nu als, zoals we in de komende hoofdstukken uitvoerig bespreken, de oude teksten over ons bewustzijn gelijk hebben en ons bewustzijn niet materialistisch van aard is. Dat het veel meer omvattend is en voortleeft ook na onze fysieke dood. Wat gebeurt er dan met mensen met dementie? Wat gebeurt er met hun bewustzijn? In *Stemmen van de ziel* wordt een (eerste) antwoord gegeven. Uitgaande van een ruimer, niet-stoffelijk begrip van het bewustzijn, verdwijnt bij dementie het bewustzijn niet, maar krijgt de mens met dementie stapje voor stapje toegang tot andere (hogere) dimensies van het bewustzijn. Het bewustzijn ‘verruimt’ zich. De hogere dimensies nemen de regie over en worden zichtbaar. In het dementieproces van mijn moeder werden de behoeften en bedoelingen van dat hoger bewustzijn, dat ik het zielsbewustzijn noem, blootgelegd. In de vele reacties op het boek werd mij duidelijk dat er een grote behoefte is om met een andere dan de materialistische westerse wetenschapsbril op naar mensen met dementie te kijken. Veel ‘gewone’ mensen, mantelzorgers, maar ook hulpverleners in de zorg voor mensen met dementie, herkenden zich in het verhaal van mijn moeder en in de behoeften van haar zielsbewustzijn. Intuïtief weten velen dat de medisch-wetenschappelijke aanname over het wezen van het bewustzijn niet klopt. Ze ontdekken en ervaren in het samenzijn met mensen met dementie die andere dimensies van het bewustzijn. Ze vangen glimpen op van het heilige van de mens, van zijn of haar ziel. Maria van Zutphen,

die jarenlang als geestelijk verzorger in verpleegtehuizen heeft gewerkt, noemt dat terecht het meest authentieke van de mens. “De ziel,” zo zegt Van Zutphen, “wordt niet ziek, maar zal zich in haar werkelijke gedaante tonen. De ziel gaat haar eigen weg in dit leven en soms gaat die weg via dementie.” Dit boek is bedoeld voor al die mensen die zich niet meer herkennen in de materialistische medisch-wetenschappelijke verklaring van dementie. Het is bestemd voor hen die dementie vanuit een andere, niet stoffelijke visie op het bewustzijn willen begrijpen en verstaan. Als tegenhanger van de dominante materialistische stroming die het publieke en medische debat over dementie bepaalt. Ik hoop dat dit boek velen bemoedigt en steunt in hun overtuiging dat naar mensen met dementie met een ander (bewustzijns)oog gekeken kan en mag worden. Om zo aan dementie een andere, meer diepzinnige, spirituele betekenis te geven. Ik hoop dat dit boek ook zijn weg mag vinden binnen de diverse opleidingen waar betrokken mensen leren om op professionele wijze met mensen met dementie te werken. Een meer spirituele benadering kan de verzorger en de verzorgende dichter bij elkaar brengen.

Dit boek gaat vooral over het bewustzijn. Het pretendeert geen wetenschappelijke verhandeling te zijn. Het schetst hoe in de menselijke geschiedenis filosofen en andere wijzen over het menselijk bewustzijn nagedacht en geschreven hebben. Wat dit boek wil bereiken, is al die mensen die mensen met dementie begeleiden en die tegen de grenzen van de materialistische bewustzijnsdominantie aanlopen, bemoedigen. Door ze vanuit de wijsheidsgeschiedenis te laten zien dat de materialistische verklaring van het menselijk bewustzijn tekortschiet. En dat dus de verklaring van wat dementie is, tekortschiet.

In het perspectief van een lange, meer dan 5000 jaar oude geschiedenis van wijsheid over ons bewustzijn, neemt het wetenschappelijk materialisme een uitzonderingspositie in. Het fundamentele probleem is echter dat het materialisme zichzelf als waar en onfeilbaar heeft uitgeroepen en alle andere wijsheden als onzin en primitief afgedaan heeft. In de komende hoofdstukken zullen we zien dat deze claim op de absolute waarheid moeilijk te handhaven is. De claim van Peter Solomon in *Het verloren symbool*, dat alle oude teksten over ons bewustzijn handelen, klopt, zo zullen we zien. We vinden deze wijsheidsteksten in religieuze traktaten, maar ook in de mythologische verhalen en in sprookjes.

In het eerste hoofdstuk bespreken we de materialistische visie. Deze stelt dat het bewustzijn stoffelijk van aard is. Het wordt door de werking van onze hersenen geproduceerd. Geestesziekten zoals dementie worden – in het verlengde van deze aanname – veroorzaakt door een defect in de hersenen. We zullen in dit eerste hoofdstuk ook ingaan op de gestaag groeiende kritiek, ook binnen de eigen wetenschappelijke kring, op deze materialistische visie. Vervolgens zullen we in de vervolghoofdstukken een reis ondernemen langs tal van oude wijsheden, verpakt in religie, mythologie, sprookjes en ook in de moderne spiritualiteit, die ‘bewijzen’ dat ons bewustzijn zo veel meer is dan de materialistische wetenschap ons voorhoudt. Zo staan we in het tweede hoofdstuk stil bij de oorspronkelijke betekenis van religieuze traktaten. We ontdekken het gelijk van Peter Solomon dat deze basisteksten van alle grote religies, teksten met wijsheden zijn over het wezen van ons bewustzijn. Het derde hoofdstuk, waarin we de mythologie aan het woord laten, bevestigt de oude religieuze gedachten. De mens bestaat uit een ‘triniteit’ van

bewustzijn: goddelijk of geestbewustzijn, zielsbewustzijn en stoffelijk of egobewustzijn. Doel van het leven is, zo vertellen ons de verhalen van de mythologische helden, om te strijden tegen ons egobewustzijn. Overwinnen we dit, dan komen we in het land van hoger bewustzijn. In het vierde hoofdstuk zullen we zien dat in tal van sprookjes dezelfde thema's en wijsheden over ons bewustzijn verborgen zijn.

In het vijfde hoofdstuk staan we opnieuw stil bij de wetenschappelijke kritiek op het materialistische bewustzijn uit eigen kring. We maken kennis met de kwantumfysica die de vooronderstellingen van de materialistische wetenschapsvisie op fundamentele wijze ter discussie stelt. De inzichten van de kwantumfysica, zo zullen we ontdekken, bevestigen de oude wijsheden over het wezen van bewustzijn. In het zesde hoofdstuk bespreken we de moderne spiritualiteit. In de moderne spiritualiteit komen de oude wijsheden en de nieuwste inzichten uit de kwantumfysica samen. Dat wat de mensheid 5000 jaar geleden al wist, komt nu in een eigentijds jasje terug. In het zevende hoofdstuk bespreken we vervolgens kort de verhouding van het christendom met het bewustzijn. We doen dat omdat het christendom een zware stempel heeft gedrukt op onze westerse geschiedenis. We zullen ontdekken dat het (fundamentalistische) christendom op het terrein van het bewustzijn een afwijkende weg heeft gekozen. In zijn ontstaansgeschiedenis, 2000 jaar geleden, heeft het zich afgezet tegen de aannames van de oude wijsheden. Mede als gevolg daarvan heeft het christendom een visie op het menselijk bewustzijn ontwikkeld die dichter tegen de materialistische visie aanligt, dan tegen die van de oude wijsheid.

In het laatste hoofdstuk stellen we met de oude wijsheden over bewustzijn ons de vraag, wat vanuit een niet-materialistische kijk op het bewustzijn, het wezen van dementie is. Het hoofdstuk mondt uit in een pleidooi om op basis van een niet-materialistische, spirituele visie op het bewustzijn te komen tot een fundamenteel andere kijk op dementie. Dementie te zien als een spiritueel proces. Dat vraagt om een andere benadering en begeleiding van mensen met dementie. Mensen met dementie en hun verzorgenden moeten elkaar vinden in een 'spirituele ontmoeting'.